

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष ३, अंक ३७]

शुक्रवार, जुलै १४, २०१७/आषाढ २३, शके १९३९

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ६९

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१७ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १३.—मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम यांत आणखी सुधारणा करण्याकरिता अध्यादेश.

पृष्ठे

१-५

नगरविकास विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरू चौक, मंत्रालय,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक १४ जुलै २०१७.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. XIII OF 2017.

AN ORDINANCE

**FURTHER TO AMEND THE MUMBAI MUNICIPAL CORPORATION
ACT AND THE MAHARASHTRA MUNICIPAL CORPORATIONS ACT.**

सन २०१७ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक १३.

**मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम यांत आणखी
सुधारणा करण्याकरिता अध्यादेश.**

२०१७ चा **ज्याअर्थी**, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा) अध्यादेश, २०१७ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “उक्त अध्यादेश” असा करण्यात आला आहे) हा, दिनांक ८ जानेवारी २०१७ रोजी प्रख्यापित केला होता ;

आणि ज्याअर्थी, दिनांक ६ मार्च २०१७ रोजी राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्यावर, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रूपांतर करण्यासाठी मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा) विधेयक, २०१७ (सन २०१७ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक २) हे महाराष्ट्र विधानसभेने दिनांक १५ मार्च २०१७ रोजी संमत केले होते आणि महाराष्ट्र विधानपरिषदेकडे ते पारेषित करण्यात आले होते ;

आणि ज्याअर्थी, त्यानंतर महाराष्ट्र विधानपरिषदेची दिनांक ७ एप्रिल २०१७ रोजी सत्र समाप्ती झाल्यामुळे महाराष्ट्र विधानपरिषदेत उक्त विधेयक संमत होऊ शकले नाही ;

आणि ज्याअर्थी, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३(२)(क) अन्वये तरतूद केल्याप्रमाणे, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्याच्या दिनांकापासून सहा आठवड्यांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर म्हणजेच दिनांक १६ एप्रिल २०१७ रोजी उक्त अध्यादेश अंमलात असण्याचा बंद झाला होता ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवणे इष्ट वाटले होते आणि, म्हणून, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी दिनांक ६ मे २०१७ रोजी मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा व पुढे चालू ठेवणे) अध्यादेश, २०१७ (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “ उक्त पुढे चालू ठेवणे अध्यादेश ” असा करण्यात आला आहे) हा प्रख्यापित केला होता ;

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद १७४ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून आणि दिनांक २५ एप्रिल २०१७ रोजीच्या आपल्या आदेशाचे अधिक्रमण करून, केवळ महाराष्ट्र वस्तू व सेवा कर विधेयक आणि त्याच्याशी संबंधित असलेली इतर अनुषंगिक विधेयके संमत करण्याच्या प्रयोजनासाठी महाराष्ट्र विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन दिनांक २० मे २०१७ रोजी अभिनिमित्तित केले होते, आणि, यास्तव उक्त विधेयकावर विधानपरिषदेकडून विचार होऊ शकला नाही ;

आणि ज्याअर्थी, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३(२)(क) अन्वये तरतूद केल्याप्रमाणे, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्याच्या दिनांकापासून सहा आठवड्यांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर म्हणजेच दिनांक ३० जून २०१७ रोजी उक्त पुढे चालू ठेवणे अध्यादेश अंमलात असण्याचा बंद झाला आहे ;

आणि ज्याअर्थी, उक्त पुढे चालू ठेवणे अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवणे इष्ट वाटते ;

आणि ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही ; आणि उक्त पुढे चालू ठेवणे अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवण्यासाठी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे;

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :—

प्रकरण एक

प्रारंभिक.

संक्षिप्त नाव व प्रारंभ. १. (१) या अध्यादेशास, मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा व दुसऱ्यांदा पुढे चालू ठेवणे) अध्यादेश, २०१७ असे म्हणावे.

(२) तो, दिनांक ८ जानेवारी २०१७ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

प्रकरण दोन

मुंबई महानगरपालिका अधिनियम याची सुधारणा.

- १८८८ चा ३. २. मुंबई महानगरपालिका अधिनियम याच्या कलम १५२अ मधील, पोट-कलम (१) मध्ये, “दरवर्षी अशा इमारतीवर बसविण्यायोग्य असलेल्या मालमत्ता कराच्या दुपटी इतकी शास्ती भरण्यास पात्र असेल” या मजकुराऐवजी, खालील मजकूर दाखल करण्यात येईल :—
- “अशा इमारतीवर महानगरपालिकेकडून ठरविण्यात येईल अशा दराने शास्ती भरण्यास पात्र असेल”.
- सन १८८८ चा अधिनियम क्रमांक ३ याच्या कलम १५२अ ची सुधारणा.

प्रकरण तीन

महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम याची सुधारणा.

- १९४९ चा ५९. ३. महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम याच्या कलम २६७अ मधील, पोट-कलम (१) मध्ये, “दरवर्षी अशा इमारतीवर बसविण्यायोग्य असलेल्या मालमत्ता कराच्या दुपटी इतकी शास्ती भरण्यास पात्र असेल” या मजकुराऐवजी, खालील मजकूर दाखल करण्यात येईल :—
- “अशा इमारतीवर महानगरपालिकेकडून ठरविण्यात येईल अशा दराने शास्ती भरण्यास पात्र असेल”.
- सन १९४९ चा अधिनियम क्रमांक ५९ याच्या कलम २६७अ ची सुधारणा.

प्रकरण चार

संकीर्ण.

- १८८८ चा ३. ४. (१) या अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुंबई महानगरपालिका अधिनियम किंवा, यथास्थिति, अडचणी दूर करण्याचा अधिकार.
- १९४९ चा ५९. महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, यांच्या तरतुदी अंमलात आणताना कोणतीही अडचण उद्भवल्यास, राज्य शासनास, प्रसंगानुरूप, ती अडचण दूर करण्याच्या प्रयोजनासाठी, त्यास आवश्यक किंवा इष्ट वाटतील असे, परंतु या अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या उक्त अधिनियमाच्या तरतुदींशी विसंगत नसलेले निदेश, राजपत्रात प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे देता येतील.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये काढण्यात आलेला प्रत्येक आदेश, तो काढण्यात आल्यानंतर, शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांसमोर ठेवण्यात येईल.

- २०१७ चा ५. (१) मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा व पुढे चालू ठेवणे) अध्यादेश, सन २०१७ चा महा. २०१७ हा, याद्वारे, निरसित करण्यात येत आहे. महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ७ याचे
- अध्या. ७. (२) असे निरसन झाले असले तरी, उक्त अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम यांच्या संबंधित तरतुदींन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कोणतीही कार्यवाही (काढलेली कोणतीही अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश यांसह) ही, या अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या संबद्ध अधिनियमाच्या तत्सम तरतुदींन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा, यथास्थिति, काढलेली अधिसूचना किंवा दिलेला आदेश असल्याचे मानण्यात येईल.
- निरसन व व्यावृत्ती.

- २०१७ चा ६. शंका दूर करण्याकरिता, याद्वारे, असे घोषित करण्यात येते की, मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र शंका दूर करणे.
- महा. महानगरपालिका (सुधारणा) अध्यादेश, २०१७ याद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुंबई महानगरपालिका अधिनियम आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम यांच्या सर्व तरतुदी उक्त अध्यादेशाच्या प्रारंभाच्या दिनांकास म्हणजेच दिनांक ८ जानेवारी २०१७ पासून अखंडपणे अंमलात असतील आणि त्या, तेव्हापासून अंमलात असल्याचे मानण्यात येईल.
- अध्या. ३. १८८८ चा ३. १९४९ चा ५९.

निवेदन.

मुंबई महानगरपालिका अधिनियम (१८८८ चा ३) याच्या कलम १५२अ मध्ये आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम (१९४९ चा ५९) याच्या कलम २६७अ मध्ये, अवैध इमारतींवर शास्ती बसविण्याची तरतूद करण्यात आली आहे.

उक्त कलमांतील पोट-कलम (१) द्वारे अशी तरतूद केली होती की, जी कोणतीही व्यक्ती, त्या अधिनियमांन्वये किंवा त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यान्वये पूर्व परवानगी न घेता किंवा अशा परवानगीस लागू असलेल्या तरतुदींचे उल्लंघन करून आपल्या जमिनीवर किंवा, प्रादेशिक नियोजन व नगररचनेशी संबंधित कायद्यान्वये मान्यता न घेता एखाद्या जागेवर किंवा, अधिनियमाच्या कोणत्याही तरतुदींचे किंवा त्याखाली केलेल्या नियमांचे किंवा उपविधींचे किंवा त्या अधिनियमांन्वये दिलेल्या कोणत्याही निदेशाचे किंवा केलेल्या आदेशाचे उल्लंघन करून आपल्या जमिनीवर किंवा, त्या अधिनियमांच्या किंवा त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्याच्या तरतुदींचे उल्लंघन करून, महानगरपालिकेच्या अथवा केंद्र किंवा राज्य शासनाच्या अथवा अशा कोणत्याही शासनाने स्थापन केलेल्या कोणत्याही वैधानिक संघटनेच्या किंवा कंपनीच्या मालकीच्या किंवा भाडेपट्ट्याने दिलेल्या कोणत्याही जमिनीवर, कोणत्याही इमारतीचे किंवा इमारतीच्या भागाचे बेकायदेशीर बांधकाम करील किंवा पुनर्बांधकाम करील, अशी कोणतीही व्यक्ती, जोपर्यंत अशी इमारत अनधिकृत राहिल तोपर्यंत, अशा इमारतीवर बसवण्यायोग्य असलेल्या मालमत्ता कराच्या दुपटी इतकी असेल एवढी शास्ती, प्रत्येक वर्षी भरण्यास पात्र असेल. उक्त कलमांमध्ये आणखी अशी तरतूद केली आहे की, अशा बेकायदेशीर बांधकामाबद्दल अशा व्यक्तीविरुद्ध सुरू करता येईल अशा कोणत्याही कार्यवाहीस बाध न येता, अशी शास्ती बसवण्यात येईल. तसेच, कर व शास्ती बसविणे व ती गोळा करणे यांचा, असे बेकायदेशीर बांधकाम किंवा पुनर्बांधकाम, ते अस्तित्वात असेतोपर्यंतच्या कोणत्याही कालावधीसाठी ते बेकायदेशीर बांधकाम किंवा पुनर्बांधकाम विनियमित झाले आहे, असा अन्वयार्थ लावला जाणार नाही, अशी देखील त्यात तरतूद आहे.

उक्त कलमांच्या पोट-कलम (२) मध्ये अशी तरतूद आहे की, पोट-कलम (१) अन्वये तरतूद केलेली शास्ती, जणू काही अशी देय रक्कम ही मालमत्ता कराची थकबाकी असल्याप्रमाणे निर्धारित करण्यात व वसूल करण्यात येईल.

२. काही समाजविघातक घटक, इमारतींचे अवैधरीत्या बांधकाम करून त्यातील सदनिका व गाळे खरेदीदारांना विकतात आणि असे खरेदीदार, अशी बांधकामे कायद्यान्वये यथोचितरीत्या अधिकृत आहेत, असा विश्वास ठेवून अशा सदनिका व गाळे खरेदी करतात, असे निदर्शनास आले होते. अशा शास्तीची रक्कम, जणू काही ती मालमत्ता कराची थकबाकी होती असे समजून वसूल केली जाते आणि म्हणून अशा खरेदीदारांची कोणतीही चूक नसताना त्यांना ती शास्तीची रक्कम भरावी लागते.

३. म्हणून, मालमत्ता कराच्या दुपटी इतकी शास्ती बसवण्याऐवजी ज्या महानगरपालिकेच्या अधिकारक्षेत्रात अशी इमारत स्थित असेल, त्या संबंधित महानगरपालिकेकडून शास्तीची रक्कम ठरविण्यात येईल, अशी तरतूद करण्याचे प्रस्तावित होते. तथापि, अशी शास्ती बसविली तरी महानगरपालिकेस अशा अवैध बांधकामांच्या संबंधात व्यक्तीविरुद्ध कोणतीही कार्यवाही हाती घेण्यापासून अटकाव होणार नाही.

४. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, मुंबई महानगरपालिका अधिनियम (१८८८ चा ३) आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम (१९४९ चा ५९) यांमध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती; आणि, म्हणून, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी दिनांक ८ जानेवारी २०१७ रोजी मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा) अध्यादेश, २०१७ (सन २०१७ चा महा. अध्या. ३) हा, प्रख्यापित केला होता.

५. त्यानंतर, दिनांक ६ मार्च २०१७ रोजी राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्यावर, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रूपांतर करण्यासाठी, मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा) विधेयक, २०१७ (सन २०१७ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक २) हे महाराष्ट्र विधानसभेने दिनांक १५ मार्च २०१७ रोजी संमत केले होते आणि त्यानंतर ते महाराष्ट्र विधानपरिषदेकडे पारेषित करण्यात आले होते. तथापि, त्यानंतर महाराष्ट्र विधानपरिषदेची दिनांक ७ एप्रिल २०१७ रोजी सत्र समाप्ती झाल्यामुळे महाराष्ट्र विधानपरिषदेकडून उक्त विधेयक संमत होऊ शकले नाही.

६. भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ (२) (क) अन्वये तरतूद केल्याप्रमाणे, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्याच्या दिनांकापासून सहा आठवड्यांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर म्हणजेच दिनांक १६ एप्रिल २०१७ रोजी उक्त अध्यादेश अंमलात असण्याचा बंद झाला होता. म्हणून, उक्त अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवण्यासाठी नवीन अध्यादेश प्रख्यापित करून तात्काळ कार्यवाही करणे आवश्यक होते आणि, म्हणून, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी दिनांक ६ मे २०१७ रोजी मुंबई महानगरपालिका आणि महाराष्ट्र महानगरपालिका (सुधारणा व पुढे चालू ठेवणे) अध्यादेश, २०१७ (सन २०१७ चा महा. अध्या. ७) (यात यापुढे ज्याचा निर्देश “पुढे चालू ठेवणे अध्यादेश” असा करण्यात आला आहे) प्रख्यापित केला होता.

७. त्यानंतर, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद १७४ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून आणि दिनांक २५ एप्रिल २०१७ रोजीच्या आपल्या आदेशाचे अधिक्रमण करून केवळ महाराष्ट्र वस्तू व सेवा कर विधेयक आणि त्याच्याशी संबंधित असलेली इतर अनुषंगिक विधेयके संमत करण्याच्या प्रयोजनासाठी महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिवेशन दिनांक २० मे २०१७ रोजी अभिनिर्मात्रित केले होते आणि यास्तव उक्त विधेयकावर विधानपरिषदेकडून विचार होऊ शकला नाही.

८. भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३(२)(क) अन्वये तरतूद केल्याप्रमाणे, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन पुन्हा सुरू झाल्याच्या दिनांकापासून सहा आठवड्यांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर म्हणजेच दिनांक ३० जून २०१७ रोजी उक्त पुढे चालू ठेवणे अध्यादेश अंमलात असण्याचा बंद झाला आहे, म्हणून, उक्त पुढे चालू ठेवणे अध्यादेशाच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवण्यासाठी नवीन अध्यादेश प्रख्यापित करून तात्काळ कार्यवाही करणे आवश्यक आहे.

९. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि सन २०१७ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ७ याच्या तरतुदी अंमलात असण्याचे चालू ठेवण्यासाठी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे, म्हणून हा अध्यादेश प्रख्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,
दिनांक १३ जुलै २०१७.

चे. विद्यासागर राव,
महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

मनीषा पाटणकर-म्हैसकर,
शासनाच्या प्रधान सचिव.